

İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLERİNİN ALGILARINA GÖRE İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRETMENLERİNİN YETERLİKLERİ

THE COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS ACCORDING TO PERCEPTION OF PRIMARY SCHOOL PRINCIPALS

Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI

Dicle Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakültesi'nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin, belli boyutlardaki yeterliklerine ilişkin müdür algılarını saptamaktır. Bu amaçla, Diyarbakır il merkezindeki 53 ilköğretim okulunda görevli 53 okul müdürü araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin analizi sonucunda, Eğitim Fakültesi'nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin "alan bilgisi, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, araştırma ve insan ilişkileri" boyutları konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark saptanmıştır. İlköğretim okul müdürleri adı geçen boyutlarda sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenleri "oldukça yeterli" görürken, diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenleri de "kısmen yeterli" gördükleri saptanmıştır.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the competence of primary school (8- year compulsory primary education schools) teachers graduating from departments of classroom teaching in education faculties as well as from other faculties or schools for higher education, and serving in the first grade of primary schools, according to the perceptions of primary school principals. A total of 53 principals from 53 primary schools in the center of Diyarbakır were included in the study. Under the light of the data analysis, a significant difference was found regarding the competence of teachers in subject matter, teaching methods, measurement and evaluation, and research and human relations between the teachers graduating from classroom teacher departments and those graduating from other faculties and schools of higher education, both groups serving in the first grade of primary schools. The results show that primary schools' principals found the teachers graduating from classroom teacher departments to be "fairly adequate" and those graduating from other faculties and schools for higher education to be only "partly adequate" in terms of the above-mentioned criteria.

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlılar, sınırlamalar ve tanımlar yer almaktadır.

PROBLEM DURUMU

Bir ülkenin çağdaş düzeyde öncelikle siyasal, toplumsal, teknolojik, demokratik ve ekonomik gelişmesinin tek ve ilk dayanacağı taban; sistemli, disiplinli ve ciddi bir eğitimidir. Eğitim sürecinden

geçen bireyin kişiliğinin farklılaşması beklenir. Bu farklılaşma kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. İşte bu süreçte anahtar rol oynayan öğretmene değişik roller yüklenmiştir.

Joel Burdin geleceğin öğretmenlerini (Kavak, 1986:1): (1) değerler geliştiren, (2) kaynak arayan, (3) güçlükleri yenen, (4) güçlükleri tanılayan, (5) disiplinlerarası ilişkileri kuran, (6) meslek seçimi ve boş zaman uğraşları üzerinde danışmanlık yapan, (7) insan ilişkileri geliştiren, (8) çevrenin incelenip öğrenilmesine yardımcı ve önder olan, (9) öğretme ve öğrenme konusunda uzman bir kimse olarak

nitelemektedir. Öğretmenin okuldaki rollerinden en önemlisi bilgi yayıcılığıdır. Bu rolüyle öğretmen; öğrencisine istedik davranış değişikliklerini oluşturur, ona iyi ilişkiler kazandırır ve onu becerikli kılar. Ayrıca öğrencisine geçerli değer duygusu kazandırması, disiplinlik, yargıçlık, sırdaşlık gibi roller de öğretmenden beklenir (Erken, 1974:10; Bursalıoğlu, 1987:69-70). Öğretmenlerin eğitim sürecinin hedeflerine ve genel prensiplerine (Dewey, 1970:175) inanmaları, bireysel girişim ve yaratıcılığın gelişmesi için hoşgörüyü sahip olmaları gerekir.

Bir ülkenin kalkınması, o ülke halkının eğitim ve öğretimden geçme oranının artırılması ve kaliteli öğretmen yetiştirme ile doğru orantılıdır (Büyükkaragöz,1985:30). “Öğretmen yetiştirme” çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir konudur. Öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, bir dereceye kadar stajyerlik dönemi ve bu dönemdeki izleme ve değerlendirme çalışmaları, hizmetiçi eğitim gibi alt konular ve bunlarla ilgili hususlar, tümüyle, öğretmen yetiştirme kavramı içine girmektedir (Oğuzkan, 1983:595).

Bilindiği gibi, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na dayanılarak çıkartılan 20 Temmuz 1982 tarihli 41 sayılı kanun hükmündeki kararname ile Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı öğretmen yetiştiren bütün yükseköğretim kurumlarının üniversitelere devredilmesiyle, öğretmen yetiştirme sistemimiz yeni bir yapı, statü ve işleyişe kavuştu. Bu yasayla, diğer birçok ülkede olduğu gibi, ilköğretimden üniversiteye kadar her tür ve düzeydeki okullar için nitelikli öğretmen ve uzman yetiştirme çabalarında birlik ve beraberlik sağlanması amaçlanmaktadır.

Bugün, eğitim fakültelerinin bünyesindeki sınıf öğretmenliği bölümü, ilköğretime öğretmen yetiştirmektedir. Bakanlık, ihtiyacını karşılayamadığı durumlarda, farklı yükseköğretim kurumlarından mezun olup “pedagojik formasyon” ve “sınıf öğretmenliği sertifikası” adı altında eğitim bilimleri alanında bazı dersleri alanlara öğretmenlik hakkı sağlamaktadır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 43. maddesinde; öğretmenin devletın eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan bir ihtisas mesleği olduğu belirtilmektedir. Öğretmenler bu görevini, Türk milli eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdürler. Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Nitelikli insan gücünü, ancak nitelikli öğretmenler yetiştirebilir. İlköğretim okullarında bulunan öğrencilerin niteliğini de yükseltmek istiyorsak, onun öğretmenin niteliğinden işe başlamak gerekir. Çünkü bu öğretmenlerin yetiştireceği öğrenciler, öğretmenlerinin; bilgi, beceri ve tüm kişiliğinden kazandıkları etkiyi, gidecekleri okullarda da devam ettireceklerdir. Bu bağlamda, öğrencinin nitelikli olması büyük oranda onu yetiştiren öğretmenin yeterliğine bağlıdır.

Bir öğretmeni, yeterlikleri açısından tanıyan sadece kendisi değildir. Bunun yanında, okul müdürleri de kendisinde, kendisinin görmediği doğru, üstün, zayıf ve yanlış taraflarını çok iyi gördüklerini anlayabilirler ve gerçek gelişme sürecine girmesine hizmet ederler. Hallinger ve Heck (1996:5)’e göre, 1970’lerden sonra müdürlerin, okulu iyileştirme çabalarında önemli bir rolü olduğu ve öğrencinin öğrenmesinde okul içinde yönetsel liderliğin bir farklılık yaptığı saptanmıştır. Davis (1998:58) de, müdürlerin örgütsel verimlilik üzerindeki etkisinin dolaylı olduğunu ileri sürmektedir. House ve Lapan’a göre, müdür, büyük problemlerden oluşan küçük problemleri göz ardı etmemelidir. Ani olarak ortaya çıkan günlük problemlere çözüm aramalı ve daima problemleri yakalamalıdır (Smylie, Crowson, Chou and Levin, 1994:350). Digregorid, Finklestein vd.’leri (1994:121) ise okul müdürlerinin rollerinin eğitimsel liderlik, süreci geliştirme ve öğretmen değerlendirmesini yürütmek olduğunu ileri sürmektedirler.

Bu araştırma ile ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin yeterlikleri, görevli buldukları okul müdürlerinin algısı esas alınarak bir değerlendirmeye gidilmiştir. Böylece, ilköğretim öğretmenlerinin hem kendilerini hem de mesleklerini geliştirme olanağı bulabileceği ümit edilmektedir.

PROBLEM CÜMLESİ

Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte* ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, belli boyutlardaki yeterliklerine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark var mıdır?

ALT PROBLEMLER

Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan

* Ziraat, hukuk, veteriner, fen, edebiyat vb. fakülteler.

öğretmenlerin; (1) alan bilgisi, (2) öğretim yöntemleri, (3) ölçme ve değerlendirme, (4) araştırma ve (5) insan ilişkileri boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark var mıdır?

SAYILTILAR

Bu araştırmanın dayandığı sayıltılar şunlardır: (1) Anketin geçerliği için uzman kanısı yeterlidir. (2) Müdürler anketi yanıtlarken görüşlerini içtenlikle yansıtmışlardır.

SINIRLAMALAR

Bu araştırma ile ilgili sınırlamalar şöyle sıralanmaktadır:

1. Bu araştırma, 1997-1998 öğretim yılında, Diyarbakır il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarında görevli en az bir öğretim yılı çalışmış olan okul müdürleri ile sınırlı olup, il merkezi dışındaki okullar araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. 2. Bu araştırma bulguları, 1997-1998 öğretim yılı Nisan-Mayıs dönemi ile sınırlıdır.

TANIMLAR

Yeterlik: Bir öğretmene belli bir rolü oynayabilme gücünü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur. Yeterli olmak, belli istemleri karşılayabilecek gerekli bilgi veya beceri, yahut hem bilgi hem de beceri sahibi bulunmaktır (Bursalıoğlu, 1981: 4-5).

Yeterlik boyutu: Bir öğretmenin işlevlerini yerine getirebilmesi için sahip olması gereken yeterlikleri kapsayan boyuttur. Bu çalışmada; alan bilgisi, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, araştırma ve insan ilişkileri boyutu araştırılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırma için belirlenen evren ve örneklem, çalışmada kullanılan veri toplama aracı ve geliştirilmesi, veri toplama aracının uygulanması ve istatistiksel analiz ile ilgili açıklamalar yer almıştır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma yöntemi, "betimleme-survey yöntemi"dir. Bu yöntem olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan çalışmalarda kullanılır (Kaptan, 1991:59).

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, 1997-1998 öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarında görevli en az bir öğretim yılı çalışmış olan okul müdürleri oluşturmaktadır. Diyarbakır il merkezinde toplam 60 resmi ilköğretim okulu olup, bu okulların 53'ü araştırmanın gerektirdiği niteliklere (okul müdürlerinin, veri toplama araçlarının uygulandığı dönemde en az bir öğretim yılından beri o okulda görev yapmakta olmaları) sahip bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini 53 ilköğretim okulunda görevli 53 müdür oluşturmaktadır. Okul müdürleri için önceden bir örnekleme gidilmeyerek evrendeki deneklerin tamamına anket uygulanmıştır. Böylece okul müdürleri evreni, "kendini örnekleyen evren" durumuna düşmüştür.

VERİ TOPLAMA ARACI VE GELİŞTİRİLMESİ

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak Kavak (1986) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. İki bölüm ve 56 maddeden oluşan anket, araştırmacı tarafından ilköğretim okulu müdürlerine uyarlanarak iki bölüm ve 40 sorudan oluşturulmuştur. Anket uyarlanırken Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim elemanları ve ilköğretim okullarında görevli bulunan 15 okul müdürünün görüşlerine sunulmuş ve iki form halinde (Form A ilköğretim okulu müdürlerinin algılarına göre, eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin yeterlikleri. Form B ise, ilköğretim okulu müdürlerinin algılarına göre, öğretmen yetiştiren kurumlar dışındaki kurumlardan mezun olan ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin yeterlikleri) geliştirilmiştir. Ankette yer alan 40 maddenin "yeterlik boyutları"na göre listesi şöyledir: "Alan bilgisi" boyutuna 1 - 7. sorular, "öğretim yöntemleri" boyutuna 8 - 23. sorular, "ölçme ve değerlendirme" boyutuna 24 - 28. sorular, "araştırma" boyutuna 29 - 34. sorular ve "insan ilişkileri" boyutuna da 35 - 40. sorular arasındaki sorular girmektedir. Anketin yönergesinde; hiç yeterli

değil (1), pek yeterli değil (2), kısmen yeterli (3), oldukça yeterli (4) ve çok yeterli (5), seçeneklerinden birinin işaretlenmesi istenmiştir.

Form A'nın (Ek: 1) Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Bu formun "alan bilgisi" boyutu için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .89, "öğretim yöntemleri" boyutu için .84, "ölçme ve değerlendirme" boyutu için .86, "araştırma" boyutu için .91 ve "insan ilişkileri" boyutu için ise yine .91 olarak hesaplanmıştır. Form B'nin (Ek:1) Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ise .96 olarak hesaplanmıştır. Bu formun yukarıdaki boyutlara ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ise, sırasıyla .85, .93, .87, .87 ve .89 olarak hesaplanmıştır.

VERİ TOPLAMA ARACININ UYGULANMASI VE İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Veri toplamak amacıyla geliştirilen anket 11.05.1998 - 28.05.1998 tarihleri arasında araştırmacı tarafından uygulanmış ve yine araştırmacı tarafından toplanmıştır. Bilgisayar ortamında SPSS programı ile çözümlenen veriler, ortalama, standart sapma ve t testinden yararlanarak yorumlanmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken 1.00- 1.79 arasındaki ortalama değerlerin "Hiç", 1.80- 2.59 arasındaki ortalama değerlerin "Pek yeterli değil", 2.60- 3.39 arasındaki ortalama değerlerin "Kısmen yeterli", 3.40- 4.19 arasındaki değerlerin "Oldukça yeterli" ve 4.20- 5.00 arasında yer alan ortalama değerlerin ise "Çok yeterli" derecede değer taşıdığı kabul edilmiştir. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, seçeneklere verilen en düşük değer olan 1 ile en yüksek değer olan 5 arasındaki seri genişliğinin seçenek (düzey) sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir. Anlamlılık düzeyi de .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için toplanan verilerin, yöntem bölümünde açıklanan tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorum yer almaktadır.

BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Birinci alt problem "Eğitim Fakültesi'nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin, alan bilgisi

boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark var mıdır?" biçiminde ifade edilmişti. Alan bilgisi boyutuna ilişkin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Müdürlerinin Algılarına Göre, Öğretmenlerin Alan Bilgisi Boyutundaki Yeterliklere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Sonuçları

Müdürler	N	\bar{X}	Ss	t	Sonuç
Okul Müdürlerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümünden Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları	53	3.61	0.67	9.26	p<.05
Okul Müdürlerinin Diğer Fakülte ve Yüksekokullardan Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları		2.72	0.51		

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Eğitim Fakültesi'nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, "alan bilgisi" boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Okul müdürleri, sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenleri "alan bilgisi" boyutunda, yani, dersin hedeflerini açıklayabilme, bilgi ve beceri bakımından konu alanına hakim olabilme, kendi alanının ilgili görüldüğü diğer alanlardan farklı ve benzer olan yanlarına-inceliklerine açıklık getirebilme, derslerde konularla ilgili farklı görüşlere yer verebilme, dersle ilgili konuları farklı yaklaşımların ışığında inceleyebilme, derslerde konu ile ilgili önemli noktalara açıklık getirebilme gibi konularda "oldukça yeterli", diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenleri ise "alan bilgisi" boyutunda "kısmen yeterli" olarak görmektedirler. Kavak (1986) tarafından "Eğitim Fakültelerinde Öğretim Elemanlarının Yeterlikleri ve Eğitim İhtiyaçları" konusunda yapılan bir araştırmada da, Eğitim Fakültesi öğretim elemanları kendilerini genellikle "oldukça yeterli" görürken, öğrenciler, öğretim elemanlarını genellikle "kısmen yeterli" olarak görmektedirler. Böylece araştırma bulguları, Kavak'ın araştırma bulguları ile bir paralellik göstermektedir.

Sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olanların, diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olanlara göre daha başarılı olmalarının nedeni, sınıf öğretmenliği bölümünün asıl amacının, ilköğretim okullarına öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği ile ilgili

değişik konularda öğretmen adaylarını yetiştirmeye çalışmasıdır. Diğer fakülte ve yüksekokulların amacı ise, öğretmenlik mesleği dışındaki mesleklere uzman, araştırmacı, teknik eleman vb. yetiştirmektir.

İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İkinci alt problem “Eğitim Fakültesi”nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin, “öğretim yöntemleri boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmişti. Öğretim yöntemleri boyutuna ilişkin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okul Müdürlerinin Algılarına Göre, Öğretmenlerin Öğretim Yöntemleri Boyutundaki Yeterliklere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Sonuçları

Müdürler	N	\bar{X}	Ss	t	Sonuç
Okul Müdürlerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümünden Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları	53	3.68	0.64	9.55	p<.05
Okul Müdürlerinin Diğer Fakülte ve Yüksekokullardan Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları		2.80	0.55		

Tablo 2’de görüldüğü üzere, Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, “öğretim yöntemleri” boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Okul müdürleri, sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenleri “öğretim yöntemleri” boyutunda, başka bir deyişle, derslerle ilgili konuları açık ve anlaşılır bir dille sunabilme, dersleri planlı olarak işleyebilme, ders işleme biçiminin planlamasında öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alabilme, değişik öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilme, değişik öğretim araç ve gereçlerini öğrenme ortamına uygun ve etkili olarak kullanabilme, zamanı etkili olarak kullanabilme, öğrencilerin derse ilgisini canlı tutabilme gibi konularda “oldukça yeterli”, diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenleri ise “öğretim

yöntemleri” boyutunda “kısmen yeterli” olarak görmektedirler. Sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olanların, “öğretim yöntemleri” boyutunda diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olanlara göre daha başarılı olmalarının nedeni, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri arasında genel öğretim yöntemleri dersinin bulunması ve hizmet öncesindeki öğretmenlik uygulamasından kaynaklanabilir. Diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olanların hizmet öncesindeki programlarında böyle bir derse veya programa rastlamak mümkün değildir.

ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Üçüncü alt problem “Eğitim Fakültesi”nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmişti. Ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Müdürlerinin Algılarına Göre, Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Boyutundaki Yeterliklere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Sonuçları

Müdürler	N	\bar{X}	Ss	t	Sonuç
Okul Müdürlerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümünden Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları	53	3.71	0.93	6.96	p<.05
Okul Müdürlerinin Diğer Fakülte ve Yüksekokullardan Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları		3.01	0.9		

Tablo 3’te görüldüğü gibi, Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, “ölçme ve değerlendirme” boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Okul müdürleri, sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenleri “ölçme ve değerlendirme” boyutunda, başka bir deyişle, yerinde ve zamanında sınav yapabileme, öğrenci başarısını değerlendirmede uygun ölçütler kullanabilme, sınav sonuçlarını objektif olarak değerlendirebilme, ölçme ve değerlendirmeyi öğretimi

geliştirici bir araç olarak kullanabilme, sınavların geçerlik ve güvenilirliğini sağlamada yanıt anahtarı, puanlama çizelgesi vb. araçları kullanabilme gibi konularda “oldukça yeterli”, diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenleri ise “ölçme ve değerlendirme” boyutunda “kısmen yeterli” olarak görmektedirler. Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin bu boyutta “oldukça yeterli” olmalarının nedenlerinden biri öğretmenlik meslek bilgisi dersleri arasında “ölçme ve değerlendirme” dersinin bulunması, öğrencilik yıllarında öğretmenlik uygulamalarına katılmalarından kaynaklanabilir. Diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olanların programlarında böyle bir derse veya öğretmenlik uygulamasına rastlamak mümkün değildir.

DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Dördüncü alt problem “Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin, araştırma boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmişti. Araştırma boyutuna ilişkin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Okul Müdürlerinin Algılarına Göre, Öğretmenlerin Araştırma Boyutundaki Yeterliklere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Sonuçları

Müdürler	N	\bar{X}	Ss	t	Sonuç
Okul Müdürlerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümünden Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları	53	3.40	0.79	6.17	p<.05
Okul Müdürlerinin Diğer Fakülte ve Yüksekokullardan Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları		2.71	0.61		

Tablo 4’te görüldüğü gibi, Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, “araştırma” boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Okul müdürleri, sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenleri “araştırma” boyutunda, başka bir deyişle, öğrencilerde araştırmacılık bilincinin ve yaratıcılığın gelişmesini özendirilebilme, alanıyla ilgili bilgi ve beceriler

bakımından kendisini sürekli yenileyip geliştirebilme, alanıyla ilgili araştırma ve yayınları izleyip öğrencilere duyurabilme, öğrencileri kendi kendilerine problem çözmeye yöneltebilme gibi konularda “oldukça yeterli”, diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenleri ise “araştırma” boyutunda “kısmen yeterli” olarak görmektedirler. Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin bu boyutta “oldukça yeterli” olmalarına, bu bölüm dersleri arasında “araştırma teknikleri” dersinin bulunması ve bu grup öğretmenlerin mesleğini sevmesi neden olarak gösterilebilir. Diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olanların programlarında böyle bir dersin bulunmayışı ve bu alana yabancı olmalarından kaynaklanmış olabilir. Kavak (1986) tarafından yapılan araştırmada da deneklerin “araştırma” boyutuyla ilgili görüşleri diğer boyutlara kıyasla daha yetersiz olarak ortaya çıkmıştır. Böylece araştırma bulguları, Kavak’ın araştırma bulguları ile bir paralellik göstermektedir.

BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Beşinci alt problem “Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ilköğretim okullarının I. kademesinde görevli öğretmenlerin, insan ilişkileri boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmişti. İnsan ilişkileri boyutuna ilişkin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul Müdürlerinin Algılarına Göre, Öğretmenlerin İnsan İlişkileri Boyutundaki Yeterliklere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Sonuçları

Müdürler	N	\bar{X}	Ss	t	Sonuç
Okul Müdürlerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümünden Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları	53	3.75	0.75	5.15	p<.05
Okul Müdürlerinin Diğer Fakülte ve Yüksekokullardan Mezun Olan Öğretmenlere İlişkin Algıları		3.18	0.67		

Tablo 5’te görüldüğü üzere, Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, “insan ilişkileri” boyutu konusundaki yeterliğine ilişkin müdür algıları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Okul müdürleri, sınıf

öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenleri “insan ilişkileri” boyutunda, yani, diğer öğretmenler ile uyumlu ilişkiler içinde olabilmeye, öğrencilerle arkadaşça ve işbirliği içinde çalışabilme, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle ilgili kararların verilmesinde öğrenci katılımını sağlayabilme, öğrenci ilişkilerinde karşılıklı güven ve saygı-sevgi ortamı yaratabilme gibi konularda “oldukça yeterli”, diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenleri ise “insan ilişkileri” boyutunda “kısmen yeterli” olarak görmekteyiz. Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin bu boyutta müdürlerce “oldukça yeterli” algılanmalarının nedenlerinden biri, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri arasında insan davranışına yönelik eğitim psikolojisi, eğitim sosyolojisi ve eğitim yönetimi gibi bazı derslerin bulunmasından, bununla birlikte öğretmenlik uygulamasında insanlarla yüz yüze bir iletişimin olmasından kaynaklanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde alt problemlerin çözümlenmesi ile elde edilen verilere dayalı olarak sonuçlar çıkarılmış ve öneriler sunulmuştur.

SONUÇ

Bu çalışmada, okul müdürlerinin algılarına göre, Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenler ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenlerin yeterliklerine ilişkin aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan ve halen ilköğretim okullarının I. kademesinde görevli bulunan öğretmenlerin “alan bilgisi, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, araştırma ve insan ilişkileri” boyutlarında “oldukça yeterli” olduğu saptanmıştır.

2. Diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan ve halen ilköğretim okullarının I. kademesinde görevli bulunan öğretmenlerin ise, “alan bilgisi, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, araştırma ve insan ilişkileri” boyutlarında “kısmen yeterli” olduğu saptanmıştır.

3. “Araştırma” boyutuyla ilgili değerler diğer boyutlara göre daha yetersiz olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 4).

4. Okul müdürlerinin algılarına göre, sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin en düşük düzeyde gösterdikleri davranışlar arasında “değişik öğretim araç ve gereçlerini öğrenme ortamına uygun ve etkili olarak kullanabilme” ($\bar{X}=2.95$) ve en yüksek düzeyde gösterdikleri davranışlar arasında ise “öğrencileri konularla ilgili düşüncelerini açıklamaya ve soru sormaya özendirilebilme” ($\bar{X}=4.05$) gibi etkinlikler gelmektedir (Ek:1). Yine okul müdürlerinin algılarına göre, diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğretmenlerin en düşük düzeyde gösterdikleri davranışlar arasında ise sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerde olduğu gibi “değişik öğretim araç ve gereçlerini öğrenme ortamına uygun ve etkili olarak kullanabilme” ($\bar{X}=2.30$) ve en yüksek düzeyde gösterdikleri davranışlar arasında ise “öğrencilerin içten çaba ve katkılarına değer verebilme” ($\bar{X}=3.37$) gibi etkinlikler gelmektedir (Ek:1).

ÖNERİLER

1. Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü ile diğer fakülte ve yüksekokullardan mezun olup ve halen ilköğretim okullarının I. kademesinde görevli bulunan öğretmenlerin seviyelerini “alan bilgisi, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, araştırma ve insan ilişkileri” boyutlarında “çok yeterli” duruma getirebilmek için “uzman” kişilerce okul çapında özel programlar uygulanmalı veya bu öğretmenlere yine uzmanlarca hizmetiçi eğitim programları düzenlenmelidir.

2. İlköğretime öğretmen yetiştirmekle görevli bulunan sınıf öğretmenliği bölümü öğretim elemanları, hizmet öncesinde adı geçen boyutlarda öğretmen adaylarının seviyelerini yükseltmek için ilgili boyutları kapsayan derslerin kredi ve içeriğini tekrar gözden geçirmelidirler. Bununla birlikte, “araştırma” boyutuna ilişkin algılar diğer boyutlara göre daha düşük olduğundan hizmet öncesi eğitimde bu boyutla ilgili davranışlar üzerinde daha fazla durulmalıdır.

3. Olanaklar elverdiğince, Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği bölümü mezunları ilköğretim okullarına atanmalı ve bu alandaki öğretmen eksikliğini gidermek için de niteliği düşürmemek kaydıyla ilgili bölüme daha fazla öğrenci alınmalıdır.

Ek : 1 . Okul Müdürlerinin Öğretmen Yeterliklerine İlişkin Algıları Ölçeği

		Öğretmenler	
		Sınıf Öğrt. Böl Mezunu.	Diğer Fak. ve Yüksek- okul Mezunu
		\bar{X}	\bar{X}
1	Dersin amaçlarını (öğrencilere hangi davranışların kazandırılacağını) açıklayabilme.	3.44	2.52
2	Bir disiplin olarak bilgi ve beceri bakımından konu alanına hakim olabilme.	3.54	2.55
3	Kendi alanının ilgili görüldüğü diğer alanlardan farklı ve benzer olan yanlarına- inceliklerine açıklık getirebilme.	3.46	2.83
4	Derslerde, konularla ilgili farklı görüşlere yer verebilme.	3.56	2.69
5	Dersle ilgili konuları farklı yaklaşımların ışığında inceleyebilme.	3.50	2.90
6	Derslerde, konuyla ilgili öğrenci sorularını doyurucu bir biçimde yanıtlayabilme.	3.88	2.74
7	Derslerde, konularla ilgili önemli noktalara açıklık getirebilme.	3.88	2.79
8	Derslerle ilgili konuları açık ve anlaşılır bir dille sunabilme.	3.96	2.82
9	Dersleri planlı olarak işleyebilme.	3.77	3.25
10	Ders işleme biçiminin planlamasında öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alabilme.	3.51	2.74
11	Değişik öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilme.	3.46	2.47
12	Değişik öğretim araç ve gereçlerini öğrenme ortamına uygun ve etkili olarak kullanabilme (model,slayt, teyp, harita vb.).	2.95	2.30
13	Zamanı etkili olarak kullanabilme.	3.56	2.88
14	Yazı tahtasını düzenli olarak kullanabilme.	3.97	3.12
15	Öğrenci sorularına gereken önemi verebilme.	3.97	3.00
16	Öğrencilerin konuyla ilgili açıklamalarının yanlış ya da eksik yanlarını belirleyebilme.	3.67	2.77
17	Öğrencilerin konuyla ilgili açıklamalarındaki eksiklikleri tamamlama, yanlışlıkları düzeltme.	3.81	2.94
18	Öğrencilerin konuyla ilgili doğru açıklamalarını pekiştirebilme.	3.87	2.88
19	Öğrencilerle sınıf ortamında sözel olmayan (göz, jest, mimik vb.) iletişim kurabilme.	3.54	2.72
20	Öğrencilerin derse ilgisini canlı tutabilme.	3.59	2.56
21	Öğrencilere, etkili öğrenme ve çalışma yolları ile ilgili önerilerde bulunabilme.	3.65	2.80
22	Öğretimde bireysel farklılıkları dikkate alabilme.	3.56	2.76
23	Öğrencileri, konularla ilgili düşüncelerini açıklamaya ve soru sormaya özendirilme.	4.05	2.80
24	Yerinde ve zamanında sınav yapabilme.	3.84	3.09
25	Öğrenci başarısını değerlendirmede uygun ölçütler kullanabilme.	3.59	3.01
26	Sınav sonuçlarını objektif olarak değerlendirebilme.	3.83	2.97
27	Ölçme ve değerlendirmeyi, öğretimi geliştirici bir araç olarak kullanabilme.	3.55	2.75
28	Sınavların geçerlik ve güvenilirliğini sağlamada, yanıt anahtarı, puanlama çizelgesi ve benzeri araçları kullanabilme.	3.74	3.23
29	Öğrencilerde, araştırmacılık bilincinin ve yaratıcılığın gelişmesini özendirilme.	3.41	2.54
30	Alanıyla ilgili bilgi ve beceriler bakımından kendisini sürekli yenileyip geliştirebilme.	3.23	2.75
31	Öğretim teknikleri sırasında bilimsel (açık, samimi, önyargısız, şüpheli vb.) davranabilme.	3.53	2.84
32	Alanıyla ilgili araştırma ve yayınları izleyip, öğrencilere duyurabilme.	3.11	2.53
33	Kendi kendilerine öğrenebilmeleri için öğrencileri cesaretlendirebilme.	3.68	2.83
34	Öğrencileri kendi kendilerine problem çözmeye yöneltebilme.	3.46	2.77
35	Diğer öğretmenler ile uyumlu ilişkiler içinde olabilme.	3.93	3.31
36	Öğrencilerle, arkadaşça ve işbirliği içinde çalışabilme.	3.94	3.22
37	Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle ilgili kararların verilmesinde öğrenci katılımını sağlayabilme.	3.51	2.97
38	Öğrenci ilişkilerinde karşılıklı güven ve saygı-sevgi ortamı yaratabilme.	3.77	3.24
39	Öğrencilerin içten çaba ve katkılarına değer verebilme.	3.76	3.37
40	Öğrenciler tarafından düzenlenen akademik ve sosyal etkinliklere ilgi gösterebilme.	3.58	2.98

KAYNAKÇA

- Bursalıoğlu, Ziya. (1981) *Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No. 93.
- _____. (1987) *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No. 154.
- Büyükkaragöz, Savaş. (1985) "Öğretmen Yetiştirme Probleminin Dünü, Bugünü ve Geleceği Hakkında Düşünceler", *Milli Eğitim ve Kültür*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, s. 30-37.
- Davis, Stephen H. (1998) "Superintendents' Perspective On The Involuntary Departure Of Public School Principals: The Most Frequent Reasons Why Principals Lose Their Jobs", *Educational Administration Quarterly*, Vol. 34, No 1: 58-90.
- Dewey, John. (1970) "A Statement of The Principles of Progressive Education", *Secondary Education*, by Robert O. Hahn and Dawid Bi Bidna. The United State of America: the Macmillan Company.
- Digregori, Anthony and Other. (1994) "Influence Of The Partnership On Education In Chelsea: Conversation With Principals", *Journal Of Education*, Vol. 176, No 1: 121-125.
- Erken, Enver. (1974) "Okul-Öğretmen ve Öğrenci", *Milli Eğitim*, İstanbul: İstanbul Milli Eğitim Basımevi, Sayı. 1: 1-12.
- Hallinger, Philip and Ronald H. Heck. (1996) "Reassessing The Principal's Role In School Effectiveness: A Review Of Empirical Research, 1980-1995", *Educational Administration Quarterly*, Vol. 32, No 1: 5- 44.
- Kaptan, Saim. (1991) *Bilimsel Araştırma Teknikleri*, Ankara: Tek Işık Veb Ofset.
- Kavak, Yüksel. (1986) "Eğitim Fakültelerinde Öğretim Elemanlarının Yeterlikleri ve Eğitim İhtiyaçları (Yayınlanmamış Doktora Tezi)", Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Oğuzkan, Ferhan. (1983) "Ortadereceli Okul Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi", *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*, İstanbul : İstanbul Milli Eğitim Basımevi, s. 595-623.
- Smylie Mark A. and Other. (1994) "The Principals And Community-School Connection In Chicago's Radical Reform", *Educational Administration Quarterly*, Vol. 30, No 3: 342-364.